

Avrupa’da Yükselen Popülist Aşırı Sağ Partiler: Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (ENF) Grubu Üzerine Bir İnceleme*

Rising Populist Extreme Right- Wing Parties in Europe: A Research on Europe of Nations and Freedom Political Group

Muhammed Onur Çöpoğlu

Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ordu Üniversitesi, Ordu, Türkiye

Özet

Avrupa siyaseti günümüzde oldukça artan bir hızda ırkçı, göçmen ve Müslüman karşıtı ve popülist söylemlere sahne olmaktadır. Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde bu söylemleri benimseyen partilerin gelişmekte olduğu gözlemlenmektedir. Dahası, bu partilerin birbirleriyle işbirliği içerisinde hareket ettiklerine de tanık olunmaktadır. Büyük Britanya’nın Brexit referandumu ile Avrupa Birliği (AB)’nden ayrılma kararı alması ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde benzer söylemleri benimseyen Donald Trump’ın başkanlık seçimini kazanması, bu partilerin motivasyonunu daha da arttırmıştır. Temel ortak özelliklerinden biri ülkelerinin AB’den ayrılmasını savunmak olan bu partiler, Avrupa Parlamentosu (AP)’nda bir siyasi grup kurmayı başarmışlardır. Bu çalışmada ilk olarak, Avrupa’da güçlerini arttırmaya başlayan aşırı sağcı partileri ortaya çıkaran ve onların oy kazanmalarına neden olan faktörler incelenecektir ve bu partileri klasik faşist partilerden ayıran yönler araştırılacaktır. Daha sonra, bu partilerin AP’de kurdukları aşırı sağcı grup incelenecektir. Son olarak, bu partilerin hem kendi ülkelerinin parlamentolarında hem de AP’de elde ettikleri oy oranları ve koltuk sayıları üzerinden bir değerlendirme yapıp, sonuç ve öneriler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Aşırı Sağ Partiler, ENF Grubu, Avrupa Parlamentosu, Faşizm

Abstract

European politics is at an increasingly rapid pace of racist, anti- immigrant, anti- Muslim and populist discourses. It is observed that in many countries of Europe, there are parties developing these discourses. Moreover, it is also witnessed that these parties act in cooperation with each other. The fact that Great Britain took the decision to leave the European Union and in USA, the election victory of Donald Trump who has adopted similar discourses have further motivated these parties. These parties have succeeded to form a political group in EU Parliament however their main commonality is to separate their homelands from European Union. In this study, firstly, the factors that feed the extreme right- wing and the aspects that distinguish these parties from the classical fascist ones will be examined. Secondly, the extreme right- wing political group formed by these parties in EU Parliament will be examined. Finally, an evaluation will be made in terms of the election results -both in national and in EU Parliament- of these parties and suggestions will be given.

Key Words: Populism, Extreme Right- Wing Parties, ENF Group, European Parliament, Fascism

CONTACT: Muhammed O. Çöpoğlu, onur_copoglu@hotmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-3629-6961

Geliş Tarihi & First Received : 27.07.2017

Kabul Tarihi & Accepted : 23.08.2017

* Bu çalışma, 27-29 Nisan 2017 tarihinde Antalya’da düzenlenen "Innovation and Global Issues in Social Sciences" adlı uluslararası konferansta sunulan 'Avrupa'da Yükselen Popülist Aşırı Sağ Partilerin Avrupa ve Dünya Siyasetine Etkileri' başlıklı bildirinin tam metine dönüştürülmüş halidir.

Giriş

Samuel Huntington, ünlü Medeniyetler Çatışması tezinde, Soğuk Savaş'tan sonra düşmansız kalan Batı'nın karşısına potansiyel yeni düşmanının portresini çizmekteydi. Huntington'a göre; *"yeni dünyadaki çatışmaların kaynağı sadece ekonomik veya ideolojik nedenler olmayacak; insanoğlu arasındaki büyük çatışmanın temel kaynağı kültürel nedenlerden doğacaktır. Medeniyetlerin çatışmaları küresel siyaseti domine edecek ve bu medeniyetler arasındaki fay hatları, geleceğin çatışma fay hatlarını oluşturacaktır"* (Huntington, 1993: 22).

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde uluslararası sistem ideolojik kutuplar üzerinden ikiye ayrılmış ve bu iki kutup arasında nükleer caydırıcılığın üçüncü dünya savaşını tıkadığı bir soğuk savaş yaşanmıştır. Soğuk savaşın gerektirdiği rekabet ortamının yükünü daha fazla kaldıramayan Sovyetler Birliği, 1991 yılında kendini oluşturan devletlerin birer birer bağımsızlıklarını ilan etmesiyle dağılma sürecine girmiştir. Dolayısıyla temsil ettiği ideoloji de çökmüştür. Bu çöküşten sonra dünyada tek süper güç olarak (ABD) kalmış ve benimsediği değerler olan demokrasi, insan hakları ve serbest piyasa yeni dünya düzeninin karakteristiğini oluşturmuştur. Bununla beraber ulaşım, iletişim ve bilgiye erişim alanlarında yaşanan teknolojik ilerlemeler giderek Soğuk Savaş dönemindeki katı sınırları kaldırmış; internet teknolojisi insanların iletişimini kolaylaştırmıştır. Böylece, ülkeler ve vatandaşları dışarıya karşı daha açık olmaya başlamışlardır. 1995'te faaliyete geçen Dünya Ticaret Örgütü ile malların da ülkeler arasındaki akışı kolaylaşmıştır. Peki, bütün bu olumlu etkilere rağmen, 'medeniyetler arasındaki fay hatları'nı harekete geçiren olumsuz etkiler nelerdir?

Küreselleşme işte bu fay hatlarını, beraberinde getirdiği sorunlarla hareketlendirmeye başlamıştır. Küreselleşme, doğası gereği, ulus devletlerin egemenliklerini aşındıran, sınırlarını ortadan kaldıran, insanların ve sermayenin akışını kolaylaştıran bir süreçtir. Ayrıca, bu yüzyılda yaşanan teknoloji devrimi de bu süreçle iç içe geçmiş haldedir. Bütün bunlar, devletlerin ve vatandaşlarının işini kolaylaştırıcı sonuçların yanı sıra çok ciddi olumsuz neticeleri de beraberinde getirmiştir.

Dolayısıyla, küreselleşmenin bu olumsuz sonuçları her ülkede bu sonuçlardan zarar gören veya geleceğe yönelik ülkesi ve kendisi için endişe duyan 'küreselleşmenin kaybedenleri' kitlesini ortaya çıkarmıştır (Muddle, 2011: 9). Bu kitleler günümüzde popülist aşırı sağ partilerin temel seçmen kitlesini oluşturmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle İtalya'da Mussolini ve Almanya'da Hitler liderliğinde yükselen faşizm, Avrupa'nın yıkımına yol açmıştır. Avrupalı devletler bir daha böyle bir yıkımı yaşamamak için ülkelerinde faşist partilerin iktidar olmalarından hep sakınmışlardır. Dahası, bir daha Avrupa kıtasında herhangi bir sebepten savaş çıkmaması için bütünleşme hareketlerine girişmişlerdir. Fakat günümüzde aşırı sağ partilerin güç kazanmaya başladığına şahit olunmaktadır. Avrupa'da bütünleşme hareketini ulusu için büyük tehdit gören, ülkesinde yaşayan azınlıkları sindirmeyi amaçlayan, göçmenleri ulusun birliğine ve değerlerine tehdit olarak algılayan aşırı sağcı popülist liderler diğer ülkelerin aşırı sağcı liderleriyle işbirliği de yapmaktadırlar.

Avrupa'nın aşırı sağ partilerinin liderleri 2017 yılında Koblenz'de¹ bir araya gelmişlerdir. Hem Britanya'nın AB'den ayrılma kararının (Brexit) hem de ABD'de göçmen ve Müslüman karşıtı retorikleriyle seçimi kazanan Donald Trump'ın bu liderler için bir motivasyon kaynağı olduğu görülmüştür.

Bu çalışmanın amacı, Avrupa'da yükselen popülist aşırı sağ partileri besleyen nedenleri küreselleşme olgusu çerçevesinde incelemektir. Öte yandan, literatürde bu partiler ile klasik faşist partiler arasındaki kavramsal farklılıklar da çalışmaya dâhil edilecektir. Daha sonra ise, bu partilerin hem Avrupa Parlamentosu'nda (AP) hem de ulusal seçim sonuçlarında ele ettikleri oy oranları ve koltuk sayıları ele alınacaktır. AP seçim sonuçlarına yönelik son dört dönemin seçim sonuçları incelenecek ve bu partilerin AP'de elde ettikleri sandalye sayıları üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır. Ulusal seçimlere ilişkin ise yerel seçim sonuçları çalışmaya dâhil edilmeyecek; sadece genel seçimler ve cumhurbaşkanlığı seçimleri (eğer aşırı sağ partinin adayı varsa) değerlendirme kapsamına alınacaktır. Son olarak ise, Aşırı Sağ'ın Avrupa siyasetine etkilerine değinilecek ve Avrupa siyasetinin aşırı sağ önleme noktasında izleyebileceği yöntemlere dair öneriler getirilmeye çalışılacaktır.

Bu çalışmanın kapsamını, AP'de Avrupa aşırı sağını temsil eden Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (ENF) grubunun üyelerinden olan beş parti² oluşturacaktır. Bu partiler de sırasıyla Avusturya'dan Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), Belçika'dan Flaman Çıkarı Partisi (VB), Fransa'dan Ulusal Cephe (FN), Hollanda'dan Özgürlük Partisi (PVV) ve İtalya'dan Kuzey Ligi (LN) olacaktır.

1. Küreselleşmenin Getirdiği Sorunları Anlamak: Aşırı Sağ Besleyen Nedenler

Küreselleşme beraberinde getirdiği sorunlarla Avrupa aşırı sağını besleyen bir takım nedenler ortaya çıkarmıştır. Öncelikle küreselleşme ile uluslararası sistemin temel aktörü olan ulus devletlerin sınırları bulanıklaşmaya başlamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında hem teknolojik gelişmelerin hem de Avrupa Birliği bütünleşme projesinin katkısı olmuştur. Ayrıca küreselleşme ile dışı daha fazla açılan devletler birbirlerine de daha fazla bağımlı hale gelmişlerdir. Ekonomik anlamda ticari ilişkilerin gelişmesiyle, askeri anlamda uluslararasılaşan terörist örgütlerle mücadelede ve siyasi anlamda da krizlerin çözülmesinde devletler işbirliğine ve birbirlerine muhtaç hale gelmeye başlamışlardır. Literatürde, gelişmekte olan aşırı sağı "yeni aşırı sağ" olarak niteleyen

¹ Koblenz Zirvesi ile alakalı bir internet makalesi için bkz: <http://www.abhaber.com/asiri-sag-populist-ve-irkci-parti-liderler-zirvesi-avrupada-asiri-sag-trumpin-zaferiyle-umutlandi/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

² ENF grubunun kurucuları Marine Le Pen ve Geert Wilders yukarıda sayılan beş partiyi "çekirdek grupları" olarak tanımlamışlardır. Bkz: Cas Mudde. (2015). Why the New Far-Right Political Group in the European Parliament is a Political Failure. OpenDemocracy. <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/cas-mudde/why-new-farright-political-group-in-european-parliament-is-destined-to-> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 09.06.2017). Dolayısıyla, bu çalışmada ele alınacak partiler de ENF'nin çekirdek partileri olacaktır. ENF bünyesinde yer alan diğer partiler Almanya'da 2013 yılında kurulan Almanya için Alternatif (AfD) ve Polonya'nın aşırı sağcı partisi Yeni Sağcılar Kongresi (KNP)'dir. ENF'yi oluşturan yedinci üye ülke Büyük Britanya'dır. Büyük Britanya Bağımsızlık Partisi'nden ihraç edilen Janice Atkinson ENF'nin son üyesidir. Dolayısıyla Büyük Britanya, ENF'de parti düzeyinde temsil edilmemektedir.

Guibernau da, bu yeni aşırı sağı ortaya çıkaran temel faktörün artan “karşılıklı bağımlılık” sayesinde hız kazanan “küreselleşme” süreci olduğunu vurgulamaktadır (Guibernau, 2010, s. 5).

Kriesi ve diğerlerine göre de, küreselleşme ülkedeki tüm bireyler açısından aynı sonuçları ortaya çıkarmamakta, bu sonuçlar küreselleşmenin ‘kaybedenleri’ ve ‘kazananları’ şeklinde iki farklı kitle ortaya çıkarmaktadır. Küreselleşmenin kaybedenleri olarak görülen insanların hayat şartları geleneksel bir şekilde ulusal sınırlar tarafından korunmaktadır. Küreselleşme süreci ile bu sınırların zayıflaması, bu insanları endişelendirmektedir. Diğer taraftan küreselleşmenin kazananları olarak görülen insanlar ise, küreselleşme ile ortaya çıkan yeni fırsatları kendi lehlerine çevirebilmiş insanlardır. Dolayısıyla bu insanların hayat şartları zenginleşmiştir (Kriesi vd., 2006: 2).

Öte yandan, teknolojik imkânların artmasıyla terör örgütleri uluslararasılaşmıştır. İnternet üzerinden propaganda yapabilen terör örgütleri kolay bir şekilde insanları kendi saflarına katmaya başlamışlardır. Hem de internetin karanlık yüzünü kullanarak kendilerine silah ve para temin etmeye başlamışlardır. İletişim ağının genişlemesi sayesinde bir terör örgütü dünyanın her yerinde kendine sempatan toplayarak hücre kurabilmekte ve bu hücreleri aktif edebilmektedir. Ortadoğu kökenli bir terör örgütü olan El-Kaide, New York, Madrid, İstanbul, Londra gibi dünyanın önemli başkentlerinde saldırı düzenleme kapasitesine ulaşmıştır. Özellikle 11 Eylül 2001 tarihinde El-Kaide tarafından ABD’ye yönelik saldırılar, tüm dünyada şok etkisine neden olmuş ve büyük bir korku ve panik dalgasına yol açmıştır. Bu travmadan sonra ABD’nin teröre karşı savaş ilan etmesi, El-Kaide’nin Müslüman bir ülkede barınması ve ilan edilen savaşın gerçekleştiği toprakların yoğun olarak Müslümanların yaşadığı topraklar olması gibi nedenler, algısal olarak İslam ile terörün yan yana getirilmesine neden olmuştur. Son yıllarda ise IŞİD terör örgütünün sözde halifelik kurarak eylemlerini İslam adına yapması ve sözde yayın organlarında eylemlerinin meşruluğu için İslam kaynaklarına atıf yapması bu algıyı daha da pekiştirmektedir. Bütün bunlar, göçmen karşıtları ve aşırı sağcıların Avrupa’da yaşayan Müslüman göçmenleri birer güvenlik tehdidi olarak algılamalarına neden olmaktadır.

Küreselleşmenin getirdiği sorunları sıralamak için Guibernau’nun çalışmasında yapmış olduğu üçlü ayrıma bu çalışmada yer verilecektir. Guibernau, küreselleşmenin hızlandırdığı yeni aşırı sağın yükselişini temel olarak üç nedene dayandırmaktadır: Bunlar ana hatlarıyla ekonomik, kültürel ve siyasal nedenlerdir (Guibernau, 2010: 5-8).

1.1. Ekonomik Nedenler

Guibernau, yükselen yeni aşırı sağ partileri kısmen de olsa bu yeni ekonomik düzenin getirdiği güvensiz ve istikrarsız sonuçların bir yansıması olarak görmektedir (Guibernau, 2010: 5).

Soğuk Savaş sonrası kapitalist prensiplerin hâkim olduğu dünya ekonomisinde rekabet ve bireysellik önem kazanmıştır. Üretici sanayi sanayileşmiş batı toplumlarından üretimin daha ucuz, iş kanunlarının daha katı, ücretlerin düşük ve işçi

haklarının daha zayıf olduğu Doğu Avrupa ve gelişmekte olan ülkelere kaydırılmıştır. Başarılı elitler bu küresel esnek pazarda fayda sağlarken, giderek artan sayıda düşük ve orta vasıflı işçiler işlerini kaybetmeye başlamışlardır. Buna ek olarak, göçmenlerin ülkelerine işlerini çalmak için geldikleri algısı ve sığınmacıların ve mültecilerin vatandaşlardan daha fazla sosyal yardım aldığı görüşü, devlete³ olan kızgınlığı körüklemektedir. Bunun nihai sonucu da, toplum içindeki bazı azınlıkların “yabancı” kültürleri, gelenekleri ve yaşam tarzlarının onların gözünde korkuya, düşmanlığa ve ırkçılığa neden olmasıdır (Guibernau, 2010: 5).

AB'nin bütünleşme süreci ile Doğu Avrupa'yı da içine alarak büyümesi ve benimsediği işçilerin serbest dolaşımı ilkesinin bir sonucu olarak Doğu Avrupa ülkelerinden Batı Avrupa'ya ucuz işgücü göçü yaşanmıştır.⁴ Bu durum yukarıda Guibernau'nun belirttiği gibi aşırı sağ partilerin seçmen bulabilmesini kolaylaştırmıştır. Fakat literatürde özellikle ülkedeki işsizliğin tek başına aşırı sağ partilere olumlu bir etkide bulunmayacağı şeklindeki bir görüşe de rastlanmıştır. Golder'e göre, söz konusu ülkedeki göçmen oranının yüksek olması halinde işsizlik sorunu göçmenlerle ilişkilendirilmektedir. İşsizlik eğer ülkede fazla oranda yabancı bulunmaktaysa, popülist partilerin oy oranlarını yükseltmektedir (Golder, 2003: 460). Golder (2003), işsizlik ile ülkede yaşayan göçmen nüfus arasında kurduğu bağlantı ile diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Knigge ise, seçmenlerin fiyatlar genel seviyesinin istikrarlı ve işsizlik oranının da düşük olması durumunda görevdeki partiye oy verme eğiliminde olduklarını; fakat ekonomik durum kötüleştikçe seçmenlerin aşırı sağ partilere oy verebileceğini ifade etmiştir (Knigge, 1998: 256).

1.2. Kültürel Nedenler

Batı Avrupa, özellikle Soğuk Savaş döneminin bitişiyle beraber, artan oranda farklı kültürlerle, etnik gruplara ve dinlere mensup göçmenlerin akınına uğramaktadır (Guibernau, 2010: 6). Hem AB bütünleşmesi, hem de Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki Arap Baharı gibi siyasal krizlerin sonucunda insanlar kaçış yolu olarak Batı Avrupa'yı görmektedir. Özellikle 2010 yılında başlayan Arap Baharı isyanları ile Orta Doğu coğrafyasındaki birçok ülkede isyanlar başlamış ve diktatörlükle yönetilen bu ülkeler isyanlara şiddet ile yanıt vermiştir. Bunun sonucunda birçok ülkede iç savaşlar ortaya çıkmıştır. Savaştan kaçan siviller önce komşu ülkelere ardından da Avrupa'ya doğru bir göç akımı başlatmıştır.

İç savaşın 2011 yılından bu yana devam ettiği Suriye'de de, nüfusun büyük çoğunluğu komşu ülkelere ve özellikle Türkiye üzerinden de Avrupa'ya sığınmaya çalışmıştır. Türkiye ve diğer komşu ülkeler milyonlar ile ifade edilen sayıda göçmene ev

³ Guibernau'nun çalışmasında 'devlet'ten kastını göçmen politikasını başarısız bir şekilde yöneten ve 'küreselleşmenin kaybedenleri'nin korkularını göremeyen iktidardaki ana akım merkez partiler olarak yorumlanabilir.

⁴ Polonyalı muslukçu krizi bu durumun bir örneğidir. Bkz: <http://www.ntv.com.tr/dunya/fransayi-polonyali-muslukcu-teslim-aldi,AMJHJWTE6kS7EEngDKrjxA> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 14.06.2017).

sahipliği yapmaktadır. Fakat yakın coğrafya ve ortak din gibi unsurlara rağmen, Türkiye’de bile göçmenler ile alakalı sorunlar yaşanmaktadır. Dolayısıyla hâlihazırda yabancılara ve Müslümanlara karşı önyargı geçmişi olan, din ve kültür gibi unsurların da benzer olmadığı Avrupa coğrafyasında bu göçmenlerin aşırı sağcı düşünceleri beslemesi kuvvetle muhtemeldir. 2015 yılının Kasım ayında yapılan bir çalışmada, Türkiye’de halkın %66,8’inin göçmenlerin işlerini ellerinden aldıklarını düşündüğü ifade edilmektedir (Demir & Soyupek, 2015: 18). Suriyeli göçmenlerin Avrupa’ya yönelmesi ile bu düşünce Avrupalılar tarafından da dile getirilebilecektir.

2017 yılının ilk altı ayında, AB Sınır ve Sahil Koruma Ajansı (FRONTEX)’in verilerine göre, kaçak yoldan Avrupa’ya geçen Suriyeli sayısı 7678 olmuştur (FRONTEX, t.y.). Suriye krizi çözümsüz kalmaya devam ettikçe ve Suriyeli göçmenleri barındıran komşu ülkelerin dirençlerinin kırılmaya başlaması halinde, Avrupa’ya kaçak yoldan girmeye çalışanların sayısında da artış olabilecektir. Bu durumda çoğu AB ülkesinin sınır koruma politikalarını sıkılaştıracağı ve Schengen Anlaşması’na tepkilerin artacağı düşünülebilir. Aşırı sağ liderlerin bu tepkileri dillendirecek ilk liderler olması kuvvetle muhtemeldir.

Yerli kültüre mensup insanların bir kısmının yeni gelenlerin kültürünü kendi ulusunun kültürüne, homojenliğine ve yaşam tarzına bir tehdit olarak görmesi, aşırı sağın yükselmesinde önemli bir nedendir. Bunu iyi bilen yeni aşırı sağ da, hızlı ve ani değişimlerin tanımladığı yaşadığımız dünya tarafından ortaya çıkarılan güvensizlik ve belirsizlik duygularını yakalamayı başarmış ve “biz” ve “ötekiler” arasındaki ayrımı vurgulayan bir siyasi söylem (popülizm) vasıtasıyla bunları ele almıştır (Guibernau, 2010: 6-7).

Kültürel farklılıkları ve yaşam tarzlarını kendi ulusuna tehdit görmenin bir örneği, Belçika’daki aşırı sağ parti olan VB’ye artan desteği araştırdığı çalışmasında Hilde Coffe ve diğerleri tarafından gösterilmiştir. Coffe ve diğerlerine göre, “*Türk ve Faslıların varlığı Vlaams Blok’un popüleritesinin artmasında olumlu bir etkiye sahiptir. Genel olarak yabancıların sayısının herhangi bir etkiye sahip olmadığı (VB’nin popüleritesi üzerinde) tespit edilmiştir. Aşırı sağın oy kazanmasına yol açanın yabancıların varlığından ziyade, İslami hayat tarzının verdiği korku olduğu söylenebilir*” (Coffe, Heyndels, & Vermeir, 2007: 153).

1.3. Siyasi Nedenler

Avrupa’daki aşırı sağ partiler AB karşıtı partilerdir. Seçim propagandalarında seçimi kazanmaları halinde ülkelerinin AB’den ayrılması için bir referandum düzenleyeceklerini iddia etmektedirler. Bunun nedeni de AB’nin ulus devletlerin egemenliklerini devredecekleri, ulusu ilgilendiren önemli konularda başka ulusların da karar verme haklarının olacağı, sınırları kaldıran bir proje olmasıdır. Bütün bunlar aşırı sağ partiler tarafından ulusa bir tehdit olarak görülmektedir. Guibernau’ya göre, aynı zamanda insanlar artan işçi hareketliliğinden ve kültürel farklılıktan endişe duymaktadırlar; çünkü bu değişikliklerin kendi imkânlarını kısıtlayacağına ve onları daha güvensiz bir ortama taşıyacağına inanmaktadırlar. Öte yandan, yabancılara olan güven eksikliğinin bir nedeni de 11 Eylül saldırılarından sonra uluslararasılaşan terörizm ile yabancıların ilişkilendirilmesidir (Guibernau, 2010: 7).

Küreselleşme ve sonuçları, birçok insanın gözünde ulus devletin geleneksel rolünü baltalayan, çeşitli derecelerde güç ve yetkinliklere sahip her çeşit uluslararası ve ulusötesi kurumların, şirketlerin ve derneklerin çoğalmasını desteklemiştir. Bunun sonucunda da insanlar kökten bir şekilde değiştirilmiş bir siyasi ortamla karşı karşıya kalmışlardır (Guibernau, 2010: 7-8).

Knigge de halkın mevcut siyasal kurumlara ya da rejime karşı memnuniyetsizliğinin artması durumunda aşırı sağ partilerin bu durumdan olumlu etkilenebileceğini ifade etmektedir (Knigge, 1998: 258). Öte yandan ana akım partilerin ve merkez sağ partilerin başarısız olmaları da aşırı sağ partileri güçlendiren bir neden olarak görülebilir. Gündüz'e göre, ana akım partiler aşırı sağ partilerin oyunu arttıran söylemlerin çekiciliğine kapılarak ve bu partileri gelecekteki potansiyel koalisyon ortakları olarak değerlendirerek aşırı söylemleri kullanabilmektedirler. Böyle yaparak bu partiler aşırı söylemleri meşrulaştırmaktadırlar (Gündüz, 2010: 43).

Tüm bu siyasi, ekonomik ve kültürel nedenler birbirlerine bağlı faktörlerdir ve hepsi de aşırı sağın Avrupa'da yükseliş nedenlerini açıklamaktadır. Literatürde görüldüğü üzere tüm bu nedenleri ortaya çıkaranın da küreselleşme olduğu genel kabul gören bir durumdur.

2. Aşırı Sağ Partiler ile Faşist Partiler Arasındaki Kavramsal Farklılıklar

Bu çalışmada, Faşizm üzerine derinlemesine değinilmeyecektir. Faşizm ideolojisi ayrı ve geniş kapsamlı bir çalışma konusudur. Dolayısıyla bu bölümde, faşizmin literatürde kabul gören tanımlarından yola çıkılıp, onun temel özellikleriyle günümüz Avrupa aşırı sağının özellikleri arasında bir kıyaslama yapılacaktır. Bu kıyaslama sonucunda varılmak istenen sonuç ise, günümüz Avrupa aşırı sağ partilerinin 'faşist partiler' olarak adlandırılıp adlandırılmayacağıdır.

Faşizm, Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı'na yol açarak milyonlarca insanın ölümüne sebep olmuştur. Bu nedenle, günümüz Avrupalı liderler aşırı sağcı ve ırkçı partilerin güç kazanmasından endişe etmekte ve bu partileri parlamentolarından uzak tutmaya çalışmaktadırlar. Peki, bugünkü Avrupa aşırı sağının liderleri için, 'faşist' diyebilir miyiz? Bu partiler, Avrupa'yı savaşa sürükleyen klasik faşist partilerle aynı partiler midir?

Bu soruların cevaplarını ararken ilk olarak, literatürde faşizm tanımlamalarına bakılarak faşizmin temel özelliklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Michael Mann faşizmi, faşistlerin kilit değerleri, eylemleri ve iktidar örgütleri açısından tanımladığını belirtip, devamında şu tanımlı yapmaktadır: "*En kısa haliyle faşizm, paramilitarizm vasıtasıyla üstün ve arınmış bir ulus-devletin peşinde olma halidir*" (Mann, 2004: 13). Mann bu tanımın beş anahtar kavramı kapsadığını söylemektedir.

Buna göre, Faşizmin beş anahtar kavramı şunlardır:

1. Milliyetçilik: Faşistlerin, ulusu organik ve homojen bir bütün olarak gören popülist bir söylemi vardır. Bu da hem yurtdışında hem de yurt içinde güçlü bir düşman algısını içermektedir.

2. Devletçilik: Faşistler, devlet gücünü oldukça önemserler. Devlet, organik bir ulusu temsil ettiğinden, devletin otoriter ve lidere bağlı parti eliti tarafından ifade edilen tek ve bütün iradeyi kapsayan bir yapısı olması gerektiğini düşünürler.

3. Üstünlük (Transcendence): Üstünlük, faşizmin seçim programının temel direğidir. Faşizmin cazibesinin ideolojik olarak en güçlü tarafını oluşturmaktadır, çünkü daha iyi bir topluma doğru ilerlemenin makul ve uygulanabilir bir vizyonunu sunmaktadır.

4. Arınmışlık (Cleansing): Ulusu oluşturan bireylerin haricindekiler 'düşman' olarak görüldükleri için ortadan kaldırılmalı ve ulus onlardan arındırılmalıdır. Bu, uygulamadaki faşist saldırganlıktır.

5. Paramilitarizm: Paramilitarizm hem faşizmin temel kavramlarından biri hem de onun temel örgütleniş şeklidir. Aşağıdan kendiliğinden gelen popülist bir hareket olarak görülür; ancak aynı zamanda ulusun sözde öncülerini temsil eden elitler olarak da görülmektedirler. Şiddet faşizmin radikalleşmesinin anahtarıdır. İtalyan faşistler yıllarca sadece paramilitarler şeklinde örgütlenmişlerdir. Faşizm, her zaman üniformalıdır; silahlı ve tehlikelidir ve mevcut düzeni kökten değiştirmiştir (Mann, 2004: 13).

Passmore ise, literatürde uzmanların yaptığı Faşizm tanımlarında fazlaca geçen ortak anahtar kelimeleri sıralamıştır. O'na göre, aşırı milliyetçilik, ırkçılık, diktatörlük, Yahudi karşıtlığı, paramilitarizm, karizmatik liderlik, tek parti, totaliter bir ideoloji, komünizm ve liberalizm karşıtlıkları gibi anahtar kelimelerden üç ya da daha fazlasını kendisinde gösterenlerin faşist olarak nitelenmesi genel kabul görmektedir (Passmore, 2014: 5).

AnaBritannica ansiklopedisine göre ise faşist partilerin belli başlı özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- 1) Devletin (ulusun ya da ırkın) mutlak üstünlüğü
- 2) Devletin halkın tümünün iradesinin sesi olduğu anlayışı ve bu iradenin faşist karizmatik önderin kişiliğinde somutlaştığı inancı
- 3) Disiplin, göreve ya da davaya adanmışlık, savaşkanlık ve eylemin yüceltilmesi
- 4) Liberal demokrasinin bireysel özgürlük, insanların ve ırkların eşitliği ilkelerinin tamamıyla reddi
- 5) Kişilerin siyasal ve düşünsel bütün etkinliklerinin eşgüdümünün amaçlanması (AnaBritannica Ansiklopedisi, 1986: 461-462).

Faşist partilerin yukarıda verilen temel özellikleri ile günümüz Avrupa popülist aşırı sağ partilerinin benzeyen özellikleri bulunmaktadır. Ancak literatürde aşırı sağ faşist partilerin bir tutulmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Örneğin Zaslove, bu çalışmanın da kapsamında ele aldığı partiler olan National Front (Ulusal Cephe), Freedom Party (Özgürlük Partisi), Lega Nord (Kuzey Ligi) gibi partilerin yeni faşist partiler olarak tanımlanmasının sorunlu olduğunu tespit etmiştir (Zaslove, 2004: 63).

Hemen ardından, iki savaş arası dönem faşist partileri ile yeni yükselen Avrupa aşırı sağının arasındaki en önemli farkın demokrasiye yaklaşımları bakımından olduğunu söylemektedir. Zaslove'a göre "Yeni radikal sağ partiler, öncüllerinin aksine ideolojik olarak liberal demokrasi karşıtı değillerdir. Aslında Jörg Haider (Avusturya Özgürlük Partisi), Jean Marie Le Pen (Fransız Ulusal Cephesi), Pim Fortuyn (Lijst Pim Fortuyn), Pia Kjaersgaard (Danimarka Halk Partisi) ve Umberto Bossi (Kuzey Ligi) hepsi de, demokrasiyi yozlaşmış elit politikacılardan kurtardıklarını iddia etmektedirler" (Zaslove, 2004: 64).

Yine Zaslove'a göre "Faşist partilerin aksine radikal sağ, devlet destekli programlar aracılığıyla ulusal ve yerel kültürü korumayı amaçlayan korporatist⁵ bir devlet anlayışını savunmazlar. Bunun yerine, günümüz radikal sağın milliyetçiliği 'otantik sivil toplum' kavramı üzerine kuruludur. Bu kavram da kendini çok kültürlü bir toplum inşasından, göçmenlerin işgalinden, Amerikan kültürünün hegemonyasından ve bürokratik devletten özgürleştirmiş olmalıdır. Yeni aşırı sağ siyasal partiler, faşist partilerin korporatist ideolojisinin aksine, serbest pazar ekonomisini desteklerler" (Zaslove, 2004: 64).

Muddle da aynı şekilde günümüz aşırı sağ ile iki savaş arası faşizminin ilk farkı olarak demokrasiye yaklaşımı esas almıştır. Muddle, aşırı sağın demokrasi karşıtı olmadığını, demokrasinin halkın egemenliği ve çoğunluğun yönetimi kavramlarını aşırı sağın benimsediğini; fakat liberal demokrasinin azınlık hakları ve kültürel çoğulculuk gibi kavramlarının günümüz aşırı sağ tarafından reddedildiğini belirtmektedir (Mudde, 2011: 7).

Yukarıda değinilen görüşlerden de hareketle, literatürde Avrupa'daki aşırı sağ partilerin, iki dünya savaşı arası dönemdeki faşist partilerden farklı olduğu görüşü genel kabul görmektedir. İkisi arasındaki en temel farkın ise, demokrasiye yaklaşımları olduğu açıkça görülmektedir. Günümüzün aşırı sağ partilerinin demokrasiyi ortadan kaldırma gibi bir tehditleri yoktur; ancak saf çoğunluğun yönetimi üzerindeki küreselleşme ile birlikte gelen liberal kısıtları (ya da onlara göre tehditleri) zayıflatmayı veya kaldırmayı amaçlamaktadırlar (Muddle, 2011: 7).

3. Özgürlükler ve Uluslar Avrupası Grubu (ENF)'nin Oluşum Süreci ve Dışlayıcı Elit Konsensüs

Çalışmanın kapsamını oluşturan ve seçim sonuçları analiz edilen beş partinin de ortak özelliği Avrupa Parlamentosu'ndaki Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (Europe of Nations and Freedom-ENF) siyasi grubunun üyeleri olmalarıdır. Bu bölümde ENF'nin kuruluşu⁶, hangi ulusal partilerden oluştuğu ve önemi üzerinde durulacaktır.

⁵ Siyasi bir yaklaşım olarak korporatizm, ortak ilkeler çerçevesinde toplumu bir toplumu bir organizma şeklinde tanımlayarak toplumu oluşturan tüm kesimlerin faaliyetlerini dayanışma ve ortak çıkar temelinde ele almaktadır (Göker, 2001: 229'dan aktaran Eser & Yüksel, 2012: 182). Bireylerin bütün ülkülerinin ortak amaca yönlendirildiği korporatist anlayış, liberal anlayışın tersini yansıtmaktadır (Eser & Yüksel, 2012: 182-183).

⁶ ENF siyasi grubunun kuruluşunun arka planını anlatan bir internet makalesi için Bkz: Maia de la Baume&Nicholas Vinocur. (2017). How Le Pen Did It. Politico. <http://www.politico.eu/article/how-le-pen-did-it-fn-enf/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 09.06.2017).

Fransa'nın Ulusal Cephe partisinin lideri Marine Le Pen tarafından Haziran 2015'te kurulan ENF grubunda yedi farklı Avrupa Birliği (AB) üyesinden 39 milletvekili ile AP'de temsil edilmektedir. AB'nin siyasal konularda yayın yapan dergisi The Parliament Magazine'de yer alan bir makaleye göre; ENF grubu yedi üye devletten oluştuğu için, bunlardan birinin ENF'den ayrılmasıyla grubun dağılabileceği bildirilmektedir (Levy-Abegnoli, 2015). ENF grubunu oluşturan milletvekilleri şu üye ülkelerden gelmektedir: Fransa (FN), İtalya (Lega Nord), Belçika (Vlaams Belang), Hollanda (PVV), Polonya (KNP), Avusturya (FPÖ) ve dolandırıcılık iddialarıyla Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nden (UKIP) uzaklaştırılan Janice Atkinson'un katılımıyla oluşmaktadır. Avrupa siyasetinin geçmişinde aşırı sağ partileri ya da koalisyonlarını dışlayarak parlamento dışında tutma stratejisi güden elit konsensüs hep olmuştur. Bunun bir göstergesi olarak ENF grubunun eş başkanlarından olan grup kurucusu Le Pen'in şu sözleri dikkate değerdir: *"Geçen sene boyunca bizi AP'nin diğer milletvekillerinden daha küçük gören ve idari olarak baskı uygulayan ve böylece bizim güçlü, cesur, iddialı ve halkımızı savunmak için bütün gücüyle savaşıacak bir grup kurmamız için motivasyonumuzu arttıran Martin Schulz'a [Parlamento Başkanı] ve parlamento yönetimine teşekkür ederim."*(Levy-Abegnoli, 2015).

Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere Avrupalı siyasiler, aşırı sağın kendilerini nereye sürükleyeceğini, Avrupa bütünleşmesine yaptıkları bütün emekleri yok edeceklerini gayet iyi bildikleri için aşırı sağı engellemeye çalışmışlardır. Ancak, bunu yaparken tercih ettikleri yöntem olan, aşırı sağ partileri küçümseyip, onları dışlayıcı bir tutumla parlamento dışında tutma stratejileri ne kadar başarılı olabilecektir?

Marc Morje Howard, savaş sonrası Avusturya ve Batı Almanya'da aşırı sağ popülist partilerin nasıl kontrol altında tutulduğunu incelediği *"Can Populism Be Supressed In A Democracy"* (Popülizm Bir Demokraside Önlenebilir Mi?) adlı çalışmasında hem Batı Almanya'nın hem de Avusturya'nın aşırı sağa karşı izledikleri stratejileri incelemiştir. Her iki ülkede de aşırı sağ parti ve hareketler ile işbirliği yapmama yönünde bir *elit konsensüs* olduğunu belirtmiş ancak, iki ülkenin bu stratejiyi farklı yollarla uyguladıklarını belirtmiştir. Batı Almanya'da elit konsensüs sadece gönüllü olarak uygulanmamış aynı zamanda Anayasa Mahkemesi tarafından da katı bir şekilde takip edilmiştir. Yani aşırı sağ hareketleri bir anayasal suç kapsamında değerlendirmiştir. Avusturya'da ise, elit konsensüs anayasal mahkeme tarafından uygulanmamış ancak, ayrıntılı bir şekilde hazırlanmış Proporz adı verilen iki büyük partinin (Sosyal Demokratlar ve Halk Partisi'nin oluşturduğu) potansiyel rakipleri dışlamak üzerine işbirliği yapmaları şeklinde ortaya çıkan sistemle elit konsensüsü uygulamışlardır. Fakat bu sistem 1999 seçimlerinde çökmüştür. Büyük koalisyonun bir partisi olan Halk Partisi, 1999 seçimlerinde Jörg Haider liderliği altındaki FPÖ'nun 26,9 oy alması sonucu aşırı sağcı FPÖ ile koalisyon kurmuş ve İkinci Dünya Savaşı sonrası ilk kez bir Avrupa ülkesinde bir aşırı sağcı parti koalisyon ortağı olarak iktidara gelmiştir (Howard, 2000: 22-24).

FPÖ'nün koalisyon ortağı olarak Avusturya hükümetine ortaklık etmesinin birçok ülkede şok etkisine neden olduğunu belirten Howard, 2000 yılında geri kalan 14 AB üyesi devletin Avusturya'yı protesto etme çağrısı yaptıklarını belirtmiştir (Howard,

2000: 25). Avusturya'ya dönemin AB liderleri, AB değerleriyle taban tabana zıt bir partiyle koalisyon hükümeti kurulduğu için siyasi ve diplomatik yaptırım uygulama kararları almışlardır. Dolayısıyla Martin Schulz ve AP'nin Le Pen'in aşırı sağcı grubunun kuruluşunu önlemek için çeşitli faaliyetlerde bulunmasının daha önce de örneği görülmüştür. Bu durum, Avrupalılar için aşırı sağa yönelik elit konsensüsü açıklamaktadır.

İronik bir şekilde ENF, AB projesine karşı çıkan ve ilk fırsatta AB'yi dağıtmayı amaçlayan bir grup olmasına karşın, AP'de kurulan bir siyasi grup olduğu için yılda 20 milyon Euro'yu bulabilecek parasal destek alabileceklerdir (Levy-Abegnoli, 2015). Ayrıca aşırı sağcı liderler, AP'de bir siyasal grup kurabildikleri için parlamento oturumlarında yapacakları konuşma sürelerini de arttırmış olacaktırlar (De la Baume & Vinocur, 2015). Sadece bu iki durum bile aşırı sağın bir zaferi olarak sayılabilir.

Hollanda aşırı sağ partisi PVV'nin lideri Geert Wilders, *"Bugün [ENF'nin kuruluş gününü kastederek] D-Day'dir, bizim kurtuluşumuzun başladığı gündür. [...] Farklı gruplardan bize katılan bütün insanlar Avrupa direnişinin sesidirler. Hep birlikte kitlesel göçe ve kıtamızın İslamlaşmasına karşı savaşıyoruz. Tekrardan kendi paramızın, kendi ülkemizin, kendi kanunlarımızın efendisi olmak istiyoruz ve bunun için savaşıyoruz."* diyerek ENF'nin amaçlarını ifade etmiştir.(Levy-Abegnoli, 2015). Bu sözler değerlendirildiğinde, Avrupa'nın bütünleşme projesine karşı Avrupalılar tarafından toplumsal ve siyasal nitelikte bir muhalefet oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu muhalefetin nihai amacının da, bütünleşme projesini sonlandırmak olduğu görülmektedir.

Avrupa aşırı sağ konusunda çalışmaları bulunan Cas Mudde ise ENF grubunu *"finansal bir başarı, ancak siyasal bir başarısızlık"* olarak nitelemiştir. Mudde bu başarısızlığı, Le Pen ve Wilders'ın gruba Avrupa'nın diğer partilerini katılmaya ikna edememelerine bağlamaktadır. Aynı zamanda, ENF'yi oluşturan yedi partiden biri olan Polonya'nın KNP partisinin de geleceğinin belirsiz olduğunu, partinin üç farklı AP siyasi grubuna bölündüğünü belirtmektedir. AP'de bir siyasal grubun en az yedi farklı üye ülkeden olması kuralı gereği, ENF'nin *'çekirdek grubu'* dışındaki iki ülke temsilcisinden birinin ayrılması halinde grup kolayca dağılabilecektir. Aynı şekilde Mudde, ENF grubunun bir takım kazançlarına rağmen AP'de tıpkı Avrupa Doğrudan Demokrasi ve Özgürlük Grubu⁸ (EFDD) gibi izole edilmeye çalışılacağını belirtmektedir (Mudde, 2015).

⁷ D-Day 6 Haziran 1944'te Avrupa'yı Faşist Almanya'nın işgalinden kurtarmak için Müttefik kuvvetlerin Avrupa'da bir cephe açarak Fransa'nın Normandiya kıyılarına yaptıkları çıkartmaya verilen isimdir. Normandiya çıkartmasının başarılı olmasıyla Faşist Nazi Almanyasının yenilgisine ve doğal olarak da Avrupa'nın işgalden kurtulmasına giden yol açılmıştır. Yine AB'yi uluslarına büyük bir tehdit olarak gören Geert Wilders'ın AP'de aşırı sağcı ENF grubunun kuruluşunu D-Day olarak nitelemesi ayrı bir ironi olarak değerlendirilebilir.

⁸EFDD grubu da ENF'ye benzer şekilde AB karşıtı ve ırkçı çizgiye sahip bir gruptur. Lideri Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi lideri Nigel Farage'dır.

4. Aşırı Sağ Partilerin Avrupa Parlamentosu'ndaki Koltuk Sayıları

Tablo 1. Popülist Aşırı Sağ Partilerin AP'deki Koltuk Sayıları

	1999 Kazanılan Sandalye/Ülke Kontenjanı	2004 Kazanılan Sandalye/Ülke Kontenjanı	2009 Kazanılan Sandalye/Ülke Kontenjanı	2014 Kazanılan Sandalye/Ülke Kontenjanı
Avusturya FPÖ	5/21	1/18 ⁹	2/19 (%12.71)	4/18 (%19.7)
Belçika VB	2/25	3/24	2/22 (%9.85)	1/21 (%4.26)
Fransa FN	5/87	7/78	3/74 (%6.3)	23/74 (%24.86)
İtalya LN	4/87	4/78	9/72 (%10.2)	5/73 (%6.15)
Hollanda PVV	-	-	4/25 (%16.97)	4/26 (%13.32)

Kaynak: <http://www.europarl.europa.eu/> sitesinden derlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, 2014 seçimlerinde Fransa'nın başarısı hariç diğer tüm yıllarda aşırı sağ partilerin AP'de ciddi bir başarı elde edemedikleri görülmektedir. Bu partiler AP'de güçlü bir muhalefet oluşturacak pozisyonda da değillerdir. Nitekim yukarıda ENF'nin bir üye kaybetmesi durumunda dağılacak bir siyasi grup olduğunu, dolayısıyla çok kırılabilir bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir. Ancak yine de, dikkat çekici bir takım hususlar bulunmaktadır. FPÖ, Tablo 2'de gösterildiği üzere ulusal seçimlerde daha başarılıdır. AP seçimlerinde ise lideri Jörg Haider'in istifasından sonra liderlik sorununu çözmüş ve Heinz Christian Strache liderliği altında oylarını arttırmaya başlamıştır. AP'deki 18 Avusturya koltuğunun 4'ünü FPÖ tutmaktadır.

Belçika'daki VB ele alınan partiler arasında AP'de en düşük oy oranına sahip parti olmuştur. AB kurumlarının Belçika'da olması, AB karşıtı ve aşırı sağcı söylemlere karşı Belçika'da doğal bir direnç oluşturmuş olabilir. Fransa'daki FN, aşırı sağ partilerin en güçlü sesini oluşturmaktadır. ENF grubunun da büyük bölümünü FN milletvekilleri oluşturmaktadır. İtalya'dan LN ve Hollanda'dan PVV, VB gibi AP'ye fazla milletvekili gönderememişlerdir. ENF grubunun AP'de toplamda 39 milletvekili bulunmaktadır. AP, Avrupa vatandaşlarının siyasi görüşünü yansıtan bir kurumdur. Bu kurumda AB ve göçmen karşıtı, aşırı sağcı bir siyasi grubun milletvekili sayısının artması, AB'nin geleceğini de belirleyebilecektir.

⁹ 2000 yılında Jörg Haider parti liderliğinden istifa ettikten sonra FPÖ'nün AP'de elde ettiği seçim sonucudur.

5. Aşırı Sağ Partilerin Ulusal Parlamentolarındaki Yıllara Göre Koltuk Sayıları

Tablo 2. Aşırı Sağ Partilerin Ulusal Parlamento ve Cumhurbaşkanlığı (CB) Seçim Sonuçları

	2006	2007	2008	2010	2012	2013	2014	2016-2017
Avusturya FPÖ	% 11 21/183	-	% 17.5 34/183	-	-	% 20.5 40/183	-	CB N.Hofer (%46.7)
Belçika VB	-	% 12 17/150	% 7.8 12/150	-	-	-	% 3.7 3/150	-
Fransa FN CB Seçimleri	-	CB LePen %10.4 (1.tur)	-	-	CB LePen %17.9 (1.tur)	-	-	CB LePen %33.9 (2.tur)
Fransa FN Parlamento	-	%4.3- %0.1 0/577	-	-	% 13.6- %3.7 2/577	-	-	8/577
İtalya LN	% 4.6 26/630	-	% 8.3 60/630	-	-	% 4.1 18/630	-	-
Hollanda PVV	% 5.9 9/150	-	-	% 15.4 24/150	% 10.1 15/150	-	-	% 13.1 20/150

Kaynak: <http://electionresources.org/> sitesinden derlenmiştir.

Aşırı sağ partilerin ulusal parlamento seçimlerinde elde ettikleri oy oranlarına bakıldığında ise, Avusturya'dan FPÖ hariç, diğer partilerin azınlıkta kaldıkları görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında bu ülkelerin kullandıkları seçim sistemlerinin etkisi bulunmaktadır. Nitekim Mudde de FN'nin Fransız parlamentosuna oldukça az milletvekili çıkarabilmesini ülkenin aşırı orantısız seçim sistemine bağlamaktadır (Mudde, 2015). Avusturya'da %4'lük seçim barajı bulunmaktadır. Fransa'da seçim barajı uygulanmamasına rağmen, iki türlü dar bölge seçim sistemi uygulanmaktadır. Bu sisteme göre, sadece ilk turda yeterli oy alan partiler ikinci tura kalabilmekte ve ikinci tur seçim sonucu iktidarı belirlemektedir. FPÖ, Avusturya'da gücünü gittikçe arttıran bir parti olarak göze çarpmakta ve ENF'nin çekirdek grubu içinde ulusal parlamentolarda en güçlü olan parti olarak ortaya çıkmaktadır. Oy oranlarını ve sandalye sayılarını her seçimde arttırmıştır. 2017 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ise FPÖ adayı Norbert Hofer, seçimi kaybetse bile aldığı oy oranı oldukça yüksektir.

Aşırı sağın lokomotifi FN ise ülkenin seçim sisteminden dolayı parlamentoya fazla milletvekili gönderememektedir. Ancak Le Pen, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde giderek öne çıkmaya başlamaktadır. 2017 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Le Pen, merkez sağ ve merkez sol liderleri geride bırakarak seçimin ikinci turuna Macron ile kalmıştır. İkinci turda her ne kadar büyük oy farkıyla kaybetse bile bu süreçte propaganda yapma fırsatı elde etmiştir ki bu da aşırı sağcı popülist liderler için önemli bir kazançtır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden yaklaşık bir ay sonra yapılan Fransa genel seçimlerinde ise FN 8 milletvekili çıkarabilmiştir (BBC Türkçe, 2017).

Beş parti arasından ulusal parlamento seçimleri açısından kayda değer diğer parti ise Hollanda'dan PVV'dir. Özellikle Türkiye'nin 16 Nisan 2017 anayasa referandumu

sürecinde Hollanda’da propaganda yapmak istemesine Rutte hükümetinin karşı çıkmasıyla başlayan krizde, Wilders ve partisi Türk ve Müslüman karşıtı söylemlerde bulunmuştur. Krizden sonra oylarını arttırarak beş sandalye daha kazanmıştır. Kriz, Wilders’in iktidar olmasını sağlamasa da, aşırı sağın Türk ve Müslüman karşıtı söylemlerinin merkez iktidar partisi tarafından oy kaybını önleme gerekçesiyle benimsenmesine yol açmıştır. Merkez partilerin, halkın azınlıklara ya da göçmenlere karşı nefret duymasına neden olacak söylemleri çoğunluğun oyunu kaybetmemek için kullanmaya başlaması olumsuz sonuçlara yol açacak bir durumdur (Öner, 2014: 179). Bu durum aşırı sağın tabanını genişletmektedir (Yılmaz Elmas&Kutlay, 2011: 5).

6. Sonuç

Avrupa ve dünyayı İkinci Dünya Savaşı’na sürükleyen faşizm ve aşırı sağ partilere karşı Avrupa’da büyük bir direnç söz konusu olmuştur. Fakat bu güçlü dirence rağmen aşırı sağ partilerin ve seçmen kitlelerinin büyüdüğü ve yaşanan teknolojik genişlemelerle söylemini geniş kitlelere yayabildiği görülmektedir. Faşist partiler, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra özellikle ekonomik krizler neticesinde bozulan sosyal dengeden, Yahudi karşıtlığından ve barış anlaşmalarının ülkelerine vurduğu zinciri kırmak isteyen karizmatik liderlerden güç almışlardır.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ülkeler faşist partileri Almanya örneğinde görüldüğü üzere anayasal bir suç sayarak ya da Avusturya örneğinde görüldüğü üzere siyaseten dışlayarak izole etmeye çalışmışlardır. Fakat günümüzün aşırı sağ, küreselleşme sürecinin yol açtığı mutsuzlar, endişeliler ve öfkeli kitlelerini arkasına alarak güç kazanmaya başlamıştır. Ulusal parlamentolarda gerek seçim sistemlerinin bir sonucu olarak gerekse de siyasilerin ve seçmenlerin başka seçenek kalmadığında aşırı sağ partiye karşı tek bir partide birleşebilmeleri neticesinde henüz hiçbir aşırı sağ parti tek başına iktidar olamamış, 1999 Avusturya seçimleri hariç, koalisyon ortağı da olamamışlardır. Aynı şekilde, aşırı sağın hiçbir adayı cumhurbaşkanı da seçilememiştir.

Buna rağmen, çağımızın gelişen internet teknolojisi ve medyası sayesinde bu partiler geniş kesimlere ulaşabilmekte, seçmenleri mobilize edebilmektedir. Dahası, Avrupa’nın aşırı sağcı liderleri bir kongre yapıp ittifak kurabilmektedir. İronik bir şekilde de Avrupa Parlamentosu’nda siyasi grup kurabilmişlerdir.

Tablo 1 ve Tablo 2’de seçim sonuçları incelendiğinde, ele alınan partilerin tek başlarına AP seçimlerinde etkili sonuçlar elde edemedikleri görülmektedir. Bu partilerden yalnızca FN, AP seçimlerinde gözle görülür bir başarı elde etmiş ve 2014 yılında parlamento’ya 23 temsilci göndermeyi başarmıştır. Nitekim AP’deki aşırı sağ grup olarak ele alınan ENF grubunun da çoğunluğu FN temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu nedenle, ENF’nin dolayısıyla Avrupa’nın aşırı sağının FN tarafından yönlendirildiği söylenebilir. Ancak, AP’deki güçlü pozisyonuna rağmen, FN’nin Fransa parlamentosunda nispeten güçsüz kaldığı görülmekte ve bunun nedeni olarak da Fransa’nın seçim sistemi gösterilmektedir. İki dereceli seçimin uygulanmadığı ve sadece %4’lük bir seçim barajı olduğu Avusturya’da ise, FPÖ’nün incelenen her seçim dönemlerinde parlamento’ya daha fazla milletvekili gönderebildiği görülmektedir.

FN tarafından yönlendirilecek olsa bile, tek tek AP'de ve ulusal parlamento seçimlerinde çeşitli nedenlerle önemli başarı elde edemeyen aşırı sağ partiler için (FPÖ bu kapsamda hariç tutulabilir çünkü ulusal parlamento seçimlerinde diğer aşırı sağ partilere kıyasla etkili bir görünüm çizmektedir.) AP'de bir grup kurabilmiş olmak çok önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bir siyasi gruba sahip olmak, mali destek ve daha geniş kapsamlı propaganda yapabilmek anlamına gelmektedir.

Bu partilerin yükselişini önlemek her şeyden önce bu partilerin seçmen kitlesini anlamak ve onların endişelerini ve öfkelerini bastırabilmekten geçmektedir. Bunun için de ülkelerin iktidardaki partilerine büyük iş düşmektedir. Çünkü aşırı sağın seçmeni ülkelerinin göçmenleri kontrolsüz bir şekilde aldığını, kendi işini kaybedeceğini ya da hâlihazırda işsizken hükümetinin yabancılara devletin sosyal imkânlarını açmasını sorun yapmaktadır. İktidar partileri bu kitlelerin endişelerini göz ardı etmemelidir. Bununla birlikte, göçmenlerin ülkeye kontrolsüz bir şekilde alınmaması, ülkeye alınan göçmenlerin ne tür işlerde çalışabileceğinin belirli olması, göçmenlerin sosyal ve hukuki güvencelerinin de belirli düzenlemeler ile önceden belirlenmiş olması, hem vatandaşların hem de göçmenlerin kaygılarını giderme noktasında faydalı olabilecektir.

Öte yandan, hükümetlerin üniversite çağındaki genç seçmenlerini değişim programları vasıtasıyla yurt dışına göndermeyi teşvik etmesi, genç seçmenlerin yabancı düşmanlığını azaltabilir. Genç seçmenler gidecekleri ülkelerde yurt dışı tecrübesi kazanarak, ülkelere döndüklerinde ülkelerindeki yabancılara empati kurabileceklerdir. Çünkü literatürde eğitimin kültürel farklılığa olan toleransı arttırıcı bir liberalleştirici etkisi olduğu ve düşük eğitim seviyesine sahip olanların ise yabancı insanlara karşı daha az tolerans gösterme eğiliminde olduklarına dair görüşler bulunmaktadır (Lipset, 1963; Grunberg & Schweisguth, 1990: 54, 1997a: 155-59, 168; Quillian 1995; Sniderman vd., 2000: 84'ten aktaran Kriesi vd., 2006: 4). Ayrıca eğitim seviyesini ve yurtdışı deneyimlerini arttırmak, vatandaşların iş bulabilmesini de kolaylaştıracağından göçmenlerin işsizlik sorunu ile ilişkilendirilmesinin önü alınmış olacaktır.

Kaynakça

- AB Haber. (2017). Aşırı Sağ Popülist ve İrkçi Parti Liderler Zirvesi... Avrupa'da Aşırı Sağ Trump'ın Zaferiyle Umutlandı. <http://www.abhaber.com/asiri-sag-populist-ve-irkci-parti-liderler-zirvesi-avrupada-asiri-sag-trumpin-zaferiyle-umutlandi/>, (Erişim Tarihi: 13.06. 2017).
- AnaBritannica (1986). AnaBritannica Ansiklopedisi. İstanbul. Ana Yayıncılık.
- BBC Türkçe. (2017). Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un Partisi Ulusal Meclis'te Çoğunluğu Sağladı. <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40322891> (Erişim Tarihi: 19.08.2017).

- Coffe, H., Heyndels, B. & Vermeir, J. (2007). Fertile grounds for extreme right-wing parties: Explaining the Vlaams Blok's electoral success. *Electoral Studies*, 26, 142-155.
- De La Baume & M., Vinocur, N. (2015). How Le Pen Did It. *Politico*. <http://www.politico.eu/article/how-le-pen-did-it-fn-enf/>, (Erişim Tarihi: 09.06.2017).
- Demir, O.Ö. & Soyupek, Y. (2015). Mülteci Krizi Denkleminde AB ve Türkiye: İlkeler, Çıkarlar ve Kaygılar. *Global Politika ve Strateji, Global Analiz* 6, <http://madde14.org/images/5/50/GlobalIlkeCikarKaygi2015.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.08.2017).
- Election Resources. (t.y.). <http://electionresources.org/>, (Erişim Tarihi: 14.06.2017).
- Eser, B. & Yüksel, H. (2012). Korporatizm, Faşizm ve Solidarizm Kavramları Ekseninde Erken Dönem Cumhuriyet Siyaseti Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(16): 181-200.
- European Parliament. (t.y.). <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>, (Erişim Tarihi: 14.06.2017).
- FRONTEX. (t.y.). Detections of Illegal Border-Crossings Statistics. frontex.europa.eu/assets/Detections_of_IBC_Press_for_FX_website_20170804.xls. (Erişim Tarihi: 21.08.2017).
- Golder, M. (2003). Explaining Variation In The Success Of Extreme Right Parties In Western Europe. *Comparative Political Studies*. 36(4), 432-466.
- Guibernau, M. (2010). Migration and the Rise of the Radical Right. *Policy Network*, 1-19, <http://www.policy-network.net/uploadedFiles/Publications/Publications/Migration%20and%20the%20rise%20of%20the%20far%20right.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.06.2017).
- Gündüz, Z. Y. (2010). The European Union at 50- Xenophobia, Islamophobia and the Rise of the Radical Right. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 30(1): 35-47.
- Howard, M.M. (2000). Can Populism Be Supressed In A Democracy? Austria, Germany and the European Union. *East European Politics and Societies*. 15(1), 18-32, <http://www18.georgetown.edu/data/people/mmh/publication-7322.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.06.2017).
- Huntington, S. (1993). Clash of Civilizations. *Foreign Affairs*, 72(3), 22-49.
- Karaca, K. (2012). Fransa'yı 'Polonyalı Muslukçu' Teslim Aldı. *NTV*. <http://www.ntv.com.tr/dunya/fransayi-polonyali-muslukcu-teslim-aldi,AMJHJWTE6kS7EEngDKrjxA>, (Erişim Tarihi: 14.06.2017).
- Knigge, P. (1998). The Ecological Correlates of Right-Wing Extremism in Western Europe. *European Journal of Political Research*, 34: 249-279.

- Kriesi, H., Grande. E., Lachat, R., Dolezal, M., Bornschie, S. & Frey, T. (2006). Globalization and the Transformation of the National Political Space: Six European Countries Compared. TranState Working Papers, No: 14, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/28264/1/497813890.PDF> , (Erişim Tarihi: 21.08.2017).
- Levy-Abegnoli, J. (2015). Far Right MEPs Form EU Parliamentary Group. The Parliament Magazine. <https://www.theparliamentmagazine.eu/articles/news/far-right-meps-form-eu-parliamentary-group>, (Erişim Tarihi: 14.06.2017).
- Mann, M. (2004). Fascists. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mudde, C. (2011). Who's Afraid of the European Radical Right?. *Dissent*, 58(4), 7-11.
- Mudde, C. (2015). Why the New Far-Right Political Group in the European Parliament is a Political Failure. <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/cas-mudde/why-new-farright-political-group-in-european-parliament-is-destined-to-> , (Erişim Tarihi: 09.06.2017).
- Öner, S. (2014). Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni 'Öteki'ler ve Türkiye'nin AB Üyeliği. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 13(1), 163-184.
- Passmore, K. (2014). *Fascism A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Yılmaz Elmas, F. & Kutlay, M. (2011). Avrupa'yı Bekleyen Tehlike: Aşırı Sağın Yükselişi. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, USAK Analiz*, No: 11.
- Zaslave. A. (2004). The Dark Side of European Politics: Unmasking the Radical Right. *Journal of European Integration*, 26(1), 61-81.